

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, તા. ૧૬ જુલાઈ, ૨૦૨૩)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (અંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓) કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૭માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ કિશોર સત્સંગ પરિચય, બારમી આવૃત્તિ - જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “અમે ખુરમા અને છાશ જમીએ છીએ.” (૨૫/૮૦)

⇒ સ્વામી - નાગર હરિભક્તને

⇒ નાગર હરિભક્તે સ્વામીને પૂછ્યું : ‘આપ શું જમો છો ?’ ત્યારે સ્વામી કહે છે.

૨. “તે કોઈ વખત બાપ તો દીકરાને મારે પણ ખરા.” (૧૩/૩૭)

⇒ દામોદરભાઈ - શ્રીજીમહારાજને

⇒ સાધુએ દામોદરભાઈને ધોલ મારી તે વાતની શ્રીજીમહારાજને ખબર પડતાં તે સાધુને ઠપકો આપતાં હતાં ત્યારે.

૩. “દેશમાં મનુષ્ય કેવા છે.” (૨૬/૮૪)

⇒ શ્રીજીમહારાજ - સ્વરૂપાનંદ સ્વામીને

⇒ ગામડે ફરીને આવેલા સ્વરૂપાનંદ સ્વામીને શ્રીજીમહારાજ પૂછે છે.

પ્ર.૨ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : અડધા સાચા જવાબના ગુણ આપવા નહીં.

૧. લક્ષ્મીચંદ શેઠે શ્રીજીમહારાજ માટે શાની ભેટ મોકલાવી (૧૨/૩૫-૩૬)

જ. લક્ષ્મીચંદ શેઠે શ્રીજીમહારાજ માટે અત્તરની ભેટ મોકલાવી.

૨. શ્રીજીમહારાજના વચનાનુસાર સાચો મિત્રભાવ કોને કહેવાય ? (૭/૧૫)

જ. જે મિત્ર હોય તે હિતનું વચન દુઃખ લગાડીને કહે તો પણ ખોટું ન લગાડે તે જ સાચો મિત્રભાવ કહેવાય.

૩. શ્રીજી મહારાજે અરદેશર કોટવાલને શું ભેટ આપી ? (૪/૧૦)

જ. શ્રીજી મહારાજે અરદેશર કોટવાલને પોતાની પાઘ સ્મૃતિરૂપે ભેટ આપી.

૪. કલ્યાણ ઈચ્છનારે કોનો સંગ ન કરવો જોઈએ ? (૧૪/૪૨)

જ. કલ્યાણ ઈચ્છનારે નાસ્તિક તથા શુષ્ક વેદાંતીનો સંગ ન કરવો જોઈએ.

૫. શ્રીજીમહારાજની કૃપાથી વિષ્ણુદાસ કેવી સ્થિતિને પામ્યા હતા ? (૧૫/૪૪)

જ. શ્રીજીમહારાજની કૃપાથી વિષ્ણુદાસ નિરાવરણ સ્થિતિને પામ્યા હતા.

પ્ર. ૩ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. કોઈની પણ ગુહ્યવાર્તા તો કોઈ ઠેકાણે પ્રકાશ કરવી જ નહીં. (૧/૬)

જ. કારણ કે તેમ કરવાથી વિશ્વાસઘાતનું પાપ લાગે છે. ગુપ્ત વાત ઉઘાડી પડી જતાં તેના હૃદયને જે આઘાત-દુઃખ થાય છે. તેથી પરદ્રોહનું પાપ લાગે છે.

૨. મહારાજે મુક્તાનંદ સ્વામીને ધરમપુર મોકલ્યા. (૨૩/૭૪-૭૫)

જ. માનખંડન થવાથી નીકળી ગયેલા પરમચૈતન્યાનંદ સ્વામી ધરમપુર પહોંચી ગયા. ત્યાં સ્વામીને સ્ત્રી-ધનનાં ત્યાગી જાણીને રાણીને ખૂબ ભાવ થયો. પડદો નંખાવી રોજ સ્વામીની વાતો સાંભળતાં રાણી સ્વામિનારાયણનાં આશ્રિત થયા. આ વાતની મહારાજને ખબર પડતાં સ્વામીને પાછા બોલાવવા મહારાજ મુક્તાનંદ સ્વામીને મોકલે છે.

૩. ગુંદાળી ગામના ડાયરામાં હાહાકાર થઈ ગયો. (૨૨/૭૨-૭૩)

જ. ગુંદાળી ગામના દરબારના કુંવરે રસોઈ કરતાં સાધુઓને મારીને ગામબહાર કાઢી મૂક્યા. આ વાતની મામૈયા અને મેરામણને ખબર પડતાં તેમણે તેમના આઈને ગઢડા મોકલી દરબારમાં જઈને પૂછ્યું સાધુઓને કોણે માર્યા ? ત્યારે કુંવરે કહ્યું : ‘મેં માર્યા.’ ત્યાં બંને ભાઈઓએ કુંવરને બરછી મારી પ્રાણ લઈ લીધા. દરબારમાં હાહાકાર થઈ ગયો.

પ્ર.૪ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. અક્ષરધામી છો બહુનામી, સ્વતંત્ર સર્વાધાર; કળીમળ બળ જે પ્રબળ થયો, હરિ તેના છો હરનાર....

અસુર અધર્મી મહાકુર્મી, દેતા જનને દુઃખ; મૂળથી તેનાં કુળ ઉખાડી, સંતને દીધાં સુખ..... (૨/૬)

૨. અક્ષર પર આનંદઘન પ્રભુ, કિયો હે ભૂપર ઠામ; જેહી મિલત જન તરત માયા, લહત અક્ષરધામ. પોઢે.

શારદ શેષ મહેશ મહામુનિ, જપત જેહી ગુણનામ; જાસ પદરજ શીશ ધરી ધરી, હોત જન નિષ્કામ. (૨૦/૬૭)

૩. યસ્યાત્મબુદ્ધિઃકુણપે ત્રિધાતુકે સ્વધીઃ કલત્રાદિષુ ભૌમ ઇજ્યધીઃ।

યતીર્થબુદ્ધિ સલીલે ન કર્હિચિજ્જનેષ્યભિજ્ઞેષુ સ એવ ગોચરઃ॥ (૨૮/૩/૮૦)

૪. જેનાં સુંદર નેત્રો કરુણાથી ભર્યા છે, શરણે આવેલાનાં દુઃખને જે દૂર કરે છે, પતિત અને અધમના ઉદ્ધાર માટે જે સદાય તત્પર રહે છે તે સહજાનંદ ગુરુને હું ભજું છું. (૧૧/૨/૩૨)

પ્ર.૫ ‘ગલુજની સમજણ’ (૩/૮-૮) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

એકવાર શ્રીજીમહારાજ ગલુજના ગામમાં પધારવાના હતા. તે જ સમયે તેમના માતા દેહ મૂકી ગયાં. તો ગલુજએ ભાઈઓને કહ્યું : ‘જો આપણે માની દેહક્રિયા કરવા રહેશું તો મહારાજ ચાલ્યા જશે. માટે ડોશીમાના દેહને ઢાંકી, રજોઠિયે (માળિયે) મૂકી દઈએ.’ આમ કરીને ગલુજ મહારાજનું ઢોલ ત્રાસાં લઈને સ્વાગત કરવા ગયા. ગામના શેઠની ડેલીમાં મહારાજ તેમજ સંતમંડળને ઉતારો આપ્યો અને બ્રાહ્મણ પાસે રસોઈ કરાવી. થાળ કરાવીને મહારાજ તેમજ સંતમંડળને જમાડ્યા. પછી મહારાજે કહ્યું : ‘આજે અમારે વરતાલ જવાની ઉતાવળ છે. તે ફરી વાર આવીશું ત્યારે તમો કહેશો તેમ કરીશું.’ ત્યારે ગલુજ અને સૌ હરિભક્તો મહારાજને વાજતેગાજતે ગામની ભાગોળ સુધી વળાવવા ગયા. ત્યારે મહારાજે ગલુજને કહ્યું : ‘તમે હવે ઘેર જાઓ અને તમારું અધૂરું કામ પૂરું કરો’ ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામીએ પૂછ્યું : મહારાજ ! ગલુજનું કયું કામ અધૂરું હતું ? ત્યારે મહારાજે કહ્યું : ‘તમને શંકા તો નહિ થાય ને ? તેમના માતૃશ્રીના દેહને માળિયે મૂકીને આપણને જમાડ્યા. આવું તો ગલુજથી થાય. બીજાથી બને નહિ.’ ત્યારે સંતો-હરિભક્તોએ કહ્યું : ‘દરબાર ખરેખરા મહિમાવાળા કહેવાય. જેને આવી નિષ્ઠા હોય તે જ લોકલાજનો ત્યાગ કરે. બીજાને ધર્મ આડો આવે. પણ ‘ભગવાનના સંબંધથી જ શુદ્ધ થવાય છે’-એવી સમજણવાળાની ભક્તિ ભગવાન બહુ માને છે.’

પ્ર.૬ ‘વચનામૃત ગઢડા પ્રથમ પ્રકરણ - ૮’ (૧૭/૧/૪૮-૫૦) - નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી સાચી લખી હોય તો ૧ ગુણ, નિરૂપણના ૪ ગુણ.

પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા શ્રીહરિએ મનુષ્યમાત્રને બુદ્ધિ, ઈન્દ્રિયો, મન વગેરે સર્જી આપ્યાં છે તે નિયમમાં રહીને વિષય ભોગવવા તથા પોતાના જીવના કલ્યાણને માટે એવું શ્રીમદ્ભાગવતમાં વ્યાસજીએ કહ્યું છે. ‘નાક, કાન, આંખ વગેરે ઈન્દ્રિયો જો ભગવાનની સેવામાં જોડી દઈએ તો આપણું અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે.’ આંખે કરીને ભગવાન તથા સંતનાં દર્શન કરવાં, કાને કરીને ભગવદ્વાર્તા જ સાંભળવી, જિહ્વાએ કરીને ભગવાન અને સંતના ગુણ ગાવા અને એમને

ધરાવેલો પ્રસાદ જ જમવો. નાકે કરીને એમને ચઢ્યાં એવાં જે પુષ્પોની સુગંધ લેવી અને ત્વચાએ કરીને ભગવાન અને સંતનો જ સ્પર્શ કરવો. એમ ઈન્દ્રિયોની દરેક ક્રિયા ભગવાન સંબંધી જ કરવી. તેથી અંતઃકરણ શુદ્ધ થાય છે અને ભગવાન અને સંતની અખંડ સ્મૃતિ થાય છે. પરંતુ મોક્ષ માર્ગમાં જે વિઘ્નરૂપ છે. તેનો પણ વિચાર કરવો જરૂરી છે. સર્વ દુઃખનું મૂળ અહં-મમત્વ કહેતાં, હું અને મારું છે. દેહને વિષે ‘હું’ પણાનો ભાવ અને દેહના સંબંધીને વિષે ‘મારા’ પણાનો ભાવ આપણને પરમાત્માથી દૂર લઈ જાય છે. હું અને મારું એ જ માયા છે. તે દૂર કરવા માટે શ્રીજીમહારાજે આ વચનામૃતમાં ઉપાય બતાવ્યો છે કે નિયમમાં રહીને વિષય ભોગવવા. નદી જ્યાં સુધી બે કિનારાની મર્યાદામાં રહે છે, ત્યાં સુધી સર્વને સુખ આપે છે. પણ નદીમાં જ્યારે પૂર આવે છે અને બે કાંઠાની મર્યાદા બહાર તે જાય છે ત્યારે સર્વને દુઃખરૂપ થઈ જાય છે. તેવી રીતે જો શાસ્ત્રની મર્યાદા તોડીને વિષય ભોગવીએ તો પોતાને તો અધોગતિરૂપ નુકસાન થાય છે, પણ બીજાને પણ નુકસાન થાય છે. નિયમમાં યથાર્થ રહેવાય અને અહંમમત્વની નિવૃત્તિ થાય તે માટે સાધુનો સંગ રાખવો. સાચા સાધુનો સમાગમ અને સેવા એ જ જીવને મોક્ષમાર્ગમાં વૃદ્ધિ પામવાનો એકમાત્ર ઉપાય છે. શ્રીજીમહારાજ કહે છે કે કુસંગનો ત્યાગ કરવો. સાધુનો સમાગમ જેમ આવશ્યક છે તેવી જ રીતે કુસંગનો ત્યાગ પણ અત્યંત જરૂરી છે. જેમ અગ્નિનો એક જ તણખો દાઝના ઢગલાનો નાશ કરી નાખે છે. તેવી જ રીતે ગમે તેટલો સત્સંગ કર્યો હોય પણ થોડો કુસંગ લાગી જાય તો સત્સંગ નિષ્ફળ જાય છે. માટે કુસંગથી દૂર રહી જ્યારે ભગવાનના ભક્ત એવા જે પરમ એકાંતિક સંત તેનો મન, કર્મ વચને જીવ સમાગમ કરે છે ત્યારે તેના અહંમમત્વના ભાવ દૂર થાય છે અને ભગવાનને વિષે તેને અસાધારણ પ્રીતિ થાય છે. અખંડ ભગવાનના સુખના આનંદનો તેને અનુભવ થાય છે. વળી, ભગવાન વિના અન્ય પદાર્થને વિષે વૈરાગ્ય પણ ઉત્પન્ન થાય છે. તેને ભગવાન ને ભગવાનના ભક્ત વિના જગતમાં બધું જ ખોટું જણાય છે.

(વિભાગ - ૨ : પ્રાગજી ભક્ત, તેરમી આવૃત્તિ - જૂન, ૨૦૧૭)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

❧ નોંધ : - કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “તમે ધ્યાન કેવી રીતે કરો છો ?” (૨૬/૪૮)

⇒ સંતો - ભગતજીને

⇒ ભગતજી મહારાજને હેતવાળા સંતોને સભામાં સ્પષ્ટ વાતો કરતાં હતાં. ત્યારે સંતોએ પ્રશ્ન પૂછ્યો.

૨. “મને ભૂખ લાગી છે ખાવા આપ.” (૧/૨)

⇒ પ્રાગજી ભક્ત - માતાને

⇒ ઉત્સવ પ્રસંગે ઘરમાં જમણવાર હતો. ત્યારે માતા પાસે ખાવા માગતા કહે છે.

૩. “જા તને ખૂબ રૂપિયા મળશે ને તું ઘેર રહી સંતોનો સમાગમ કરજે.” (૫/૮)

⇒ સ્વામી - ભગતજીને

⇒ ભગતજીની સેવાથી રાજ થયેલા સ્વામીએ તેમને કંઈ માંગણી કરવાનું કહ્યું. પણ ભગતજી જ્યારે કંઈ બોલ્યા નહીં ત્યારે સ્વામી કહે છે.

પ્ર.૮ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

❧ નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ છેલ્લે કોને વર્તમાન ધરાવ્યા ? (૧૬/૩૧)

જ. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ છેલ્લે ભગવત્સિંહજીને વર્તમાન ધરાવ્યા.

૨. રંગાચાર્યને ભગતજીના સૌ પ્રથમ દર્શન ક્યારે અને ક્યાં થયા ? (૨૨/૪૨)

જ. રંગાચાર્યને ભગતજીના સૌ પ્રથમ દર્શન સંવત ૧૮૪૮માં ગઢપુર લક્ષ્મીવાડીમાં થયા.

૩. ગણોદના દરબાર અભેસિંહ બાપુએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને શું કહ્યું ? (૮/૧૮)

જ. ગણોદના દરબાર અભેસિંહ બાપુએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીને કહ્યું : ‘આપે એને સેવાનું ફળ આપ્યું.’

૪. કયા સંતો ભગતજીનો સમાગમ નિધડકપણે કરવા લાગ્યા ? (૧૮/૩૫)

જ. વિજ્ઞાનદાસજી, યજ્ઞપુરુષદાસજી, મહાપુરુષદાસજી વગેરે સંતો ભગતજીનો સમાગમ નિધડકપણે કરવા લાગ્યા.

૫. કઈ સાલમાં ભગતજી હરિભક્તોનો સંઘ લઈને ગઢડા આવતા હતા ? (૨૮/૫૮)

જ. સંવત ૧૮૪૩માં ભગતજી હરિભક્તોનો સંઘ લઈને ગઢડા આવતા હતા.

પ્ર.૯ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. પવિત્રાનંદ સ્વામી પ્રાગજી ભક્તને વિમુખ કરવા તૈયાર થયાં. (૧૩/૨૫-૨૬)

જ. મોડી રાત સુધી પ્રાગજી ભક્ત અને હરિભક્તોની ગોષ્ઠિ થતી હતી. તેમાં અક્ષરની પણ વાતો થતી હતી. તે સાંભળી પવિત્રાનંદ સ્વામી ખિજાયા, એટલે પ્રાગજી ભક્તે તેમની નજીક જઈને કહ્યું ‘ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અક્ષર છે, તે સમજ્યા વગર છૂટકો નથી.’ તેથી પવિત્રાનંદ સ્વામીએ કહ્યું તું મને કોણ સમજાવનાર ? હું તને વિમુખ કરીશ.

૨. સ્વામી પ્રાગજીને વચનામૃત અભિપ્રાય અને યોગની ગહન પ્રક્રિયા શીખવતા. (૬/૧૧)

જ. પ્રાગજી ભક્તની અપાર સેવાથી સ્વામી તેમની ઉપર પ્રસન્ન થઈને ઘણી વાર વચનામૃતના શ્રીજીમહારાજના અભિપ્રાયો સ્વામી તેમને સમજાવતા અને યોગની ગહન પ્રક્રિયા પણ શીખવતા. ભગતજીને તો એક તાન હતું કે સ્વામીની મરજી સાચવી લેવી. તેમની આજ્ઞા અધ્ધર ઝીલવી.

૩. પ્રાગજી ભક્તે મરેલું કૂતરું ખસેડ્યું. (૭/૧૩-૧૫)

જ. હવેલીના ચણતર કામના પથ્થરો ઉપર મરેલું કૂતરું પડેલું એટલે બહારથી પથ્થર આવતા બંધ થઈ ગયા. સ્વામીએ ભગતજીને પૂછ્યું કે પથ્થર આવતા કેમ બંધ થઈ ગયા. ભગતજી ગયા તેમણે મરેલું કૂતરું જોતાં વિચાર્યું સ્વામીએ મને કહ્યું એટલે મારે જ હવે આ કૂતરું ખસેડવું જોઈએ. તો જ કામ આગળ ચાલશે.

પ્ર.૧૦ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો.

(કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

(૧) ૧, ૨ (૬/૧૧-૧૨)

(૨) ૩, ૪ (૨૫/૪૬-૪૭)

(૩) ૨, ૩ (૧૭/૩૨)

પ્ર.૧૧ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈપણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : ટૂંકનોંધના મુખ્ય મુદ્દા હાઈલાઈટ કરેલા છે. એટલા મુદ્દાનો સમાવેશ થયેલો હોય તો પૂરા ગુણ આપવા.

૧. સાધુનો કસબ (૮/૧૭-૧૮) એક વખત સાંખડાવદરના બીડમાં જતાં માળિયા ગામે સ્વામી પધાર્યા અહીં મંદિરના આંબાવાડિયામાં ઉતારો કર્યો. આંબા જોઈ સ્વામી એટલું જ બોલ્યા, ‘આ આંબા પાણી વગર સુકાય છે.’ પ્રાગજી ભક્ત આ સાંભળતાં જ બે દેગડા લઈ નદીમાંથી પાણી લાવીને ૩૦૦ આંબાને ચાર ચાર દેગડા પાણી પાડ્યું. આ બાજુ સભામાં સ્વામીની વાતો પણ પૂરી થઈ હતી. સૌને સેવામાં જ સાચો રાજીપો છે તે સમજાવવા સ્વામીએ કહ્યું : ‘પ્રાગજી ! કંઈક પ્રશ્ન પૂછ.’ ત્યારે નિર્દોષભાવથી પ્રાગજી ભક્તે સ્વામીને પૂછ્યું, ‘આ લોકના બધા કસબ હુન્નર મને આવડે છે, પણ સાધુનો કસબ મને શીખવાડો.’ સામાન્ય દેખાતા આ ભક્તના શાસ્ત્રમાત્રના સારરૂપ આવા અદ્ભુત પ્રશ્નથી સભા આખી સ્તબ્ધ થઈ ગઈ. આ પ્રશ્નથી પ્રસન્ન થયેલા સ્વામી બોલ્યા, ‘સાધુનો કસબ બહુ કઠણ છે. માન-અપમાનમાં સમતા વર્તે, કોઈનો અભાવ ન આવે, પંચવિષયમાંથી વૃત્તિ પાછી વાળીને આત્માકારે થઈ અખંડ શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિમાં રહે એ સાધુનો કસબ છે. જેણે એ કસબ સિદ્ધ કર્યો છે તેને ને ભગવાનને છેલ્લું રહેતું નથી. એ ભક્ત અનંત જીવોના દોષ હરીને ભગવાનમાં સૌને જોડે એવો સમર્થ બને છે.’ મનજી ઠક્કર તથા નથુ પટેલે સ્વામીને કહ્યું : ‘સ્વામી ! બહુ પારસાવ્યા ?’ મારી અનુવૃત્તિ પ્રમાણે તન તોડીને આ પ્રાગજીએ સેવા કરી છે તે રાજીપો કેમ ન થાય ? સ્વામી બોલી ઊઠ્યા. સ્વામીના આ અનહદ રાજીપાથી જાગ્રત, સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ આ ત્રણેય અવસ્થામાં પ્રાગજી ભક્તને અખંડ ભજન થવા લાગ્યું.

૨. જૂનાગઢમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પાસે (૩/૬) ગોપાળાનંદ સ્વામીનો વિરહ અસહ્ય લાગતાં વરતાલથી પ્રાગજી ભક્ત ગઢડા આવ્યા. અહીંથી સિદ્ધાનંદ સ્વામી પ્રાગજી ભક્તને જૂનાગઢ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પાસે લઈ આવ્યા. મંદિરમાં પ્રાગજી ભક્તને આવેલા જોઈ સ્વામી બોલ્યા : ‘આ વનનું મૃગલું ક્યાંથી આવ્યું ?’ આમ વાત્સલ્યથી આવકાર આપ્યો. પ્રાગજી ભક્તને શાંતિ થઈ, મન ઠર્યું. ‘જૂનાગઢ જજે.’ એવા સ્વામીના શબ્દો યાદ આવ્યા. અંતર ઠારી દે તેવી સાધુતા જોઈ તરત પ્રીતિ થઈ. શ્રીજીમહારાજના પુરુષોત્તમપણાની અને બ્રહ્મરૂપ થવાની સચોટ વાતોથી અંતર રંગાઈ ગયું. સ્વામીનો સમાગમ કરવા વર્ષમાં આઠ મહિના સ્વામી પાસે રહેવા લાગ્યા. વરતાલમાં સંવત ૧૯૧૧ની સાલમાં

સાત મહિના રહીને સ્વામીએ સ્વરૂપનિષ્ઠા અને એકાંતિક ધર્મની અદ્ભુત વાતો કરી. પ્રાગજી ભક્ત સ્વામીના શબ્દો અધ્ધર ઝીલતા અને મોટા સંતો-હરિભક્તો પાસે તે બધી વાતો ફરીથી કરતાં. વળી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અક્ષરનો અવતાર છે અને મહારાજને રહેવાનું ધામ છે તે મર્મ પણ સાથે મૂકી દેતા.

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

❏ નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. અમદાવાદમાં જ્ઞાનયજ્ઞ : શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ આ ભારતદેશના રાજા ગણાય. એટલે મહારાજ ભારતદેશમાં આવ્યા ત્યારે ભોમિયા તરીકે એમને સાથે લાવ્યા અને શ્રી લક્ષ્મીનારાયણે મહારાજની સેવા કરી હતી. (૨૪/૪૫)
- જ. અમદાવાદમાં જ્ઞાનયજ્ઞ : શ્રી નરનારાયણ આ ભરતખંડના રાજા ગણાય. એટલે મહારાજ ભરતખંડમાં પધાર્યા ત્યારે ભોમિયા તરીકે એમને સાથે લાવ્યા અને શ્રી નરનારાયણે મહારાજની સેવા કરી હતી. (૨૪/૪૫)
૨. ઐશ્વર્ય દર્શન : સંવત ૧૮૫૧માં ભગતજી ગઢડામાં હતા. એક વણિક તેમને ઉતારે આવ્યો ને ભગતજીના નેત્રની કીકી સામે અનિમિષ દૃષ્ટિએ જોઈ રહ્યો. (૨૮/૫૮)
- જ. ઐશ્વર્ય દર્શન : સંવત ૧૮૫૧માં ભગતજી મહુવામાં હતા. એક બ્રાહ્મણ તેમને ઘેર આવ્યો ને ભગતજીના નેત્રની કીકી સામે અનિમિષ દૃષ્ટિએ જોઈ રહ્યો. (૨૮/૫૮)
૩. સદ્ગુરુ ગોપાળાનંદ સ્વામીના યોગમાં : મહારાજમાં અસાધારણ પ્રેમને લીધે શિવલાલ શેઠને પાર્ષદ થવાનો સંકલ્પ થવા લાગ્યો. પણ મહારાજે તેમને ગૃહસ્થમાં જ રહીને સત્સંગ કરાવવાની આજ્ઞા કરી. (૨/૪)
- જ. સદ્ગુરુ ગોપાળાનંદ સ્વામીના યોગમાં : સ્વામીમાં અસાધારણ પ્રેમને લીધે પ્રાગજી ભક્તને ત્યાગી થવાનો સંકલ્પ થવા લાગ્યો. પણ સ્વામીએ તેમને સંસારમાં જ રહીને સત્સંગ કરાવવાની આજ્ઞા કરી. (૨/૪)
૪. જૂનાગઢમાં અપૂર્વ સન્માન : સત્સંગમાંથી વિમુખ થયા ત્યારે ભગતજીએ ગોંડલ મંદિર છોડ્યું હતું. પછી અનેક ઉપાધિ અને કોઠારી મહારાજની રજા વગર ગોંડલ જવાનો ખાસ પ્રસંગ આવ્યો ન હતો. (૨૭/૫૦)
- જ. જૂનાગઢમાં અપૂર્વ સન્માન : સત્સંગમાંથી વિમુખ થયા ત્યારે ભગતજીએ જૂનાગઢ મંદિર છોડ્યું હતું. પછી અનેક ઉપાધિ અને આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞા વગર જૂનાગઢ જવાનો ખાસ પ્રસંગ આવ્યો ન હતો. (૨૭/૫૦)
૫. સાક્ષાત્કાર : ચિંતામણી થકી ચિંતામણી બનેલા પ્રાગજી ભક્ત હવે નિર્દોષ હતા. ‘આ ગોપાળાનંદ સ્વામી એ જ મૂળ અક્ષરનો અવતાર છે ને શ્રીકૃષ્ણને રહેવાનું ધામ છે.’ (૧૦/૨૧)
- જ. સાક્ષાત્કાર : પારસ થકી પારસ બનેલા પ્રાગજી ભક્ત હવે નિર્ભય હતા. ‘આ ગુણાતીતાનંદ સ્વામી એ જ મૂળ અક્ષરનો અવતાર છે ને મહારાજને રહેવાનું ધામ છે.’ (૧૦/૨૧)
૬. ભગતજીના સંતોને ઉપાધિ : કાલે આખો સત્સંગ એમ કહે છે કે ગોવિંદજી જેવા કોઈ ધ્યાની નથી. કારણ તેમને ગમે તેટલું સુખ-દુઃખ થાય છે તો પણ તેમને સુખ-દુઃખ પળમાત્ર લાગતું નથી. (૨૦/૩૮)
- જ. ભગતજીના સંતોને ઉપાધિ : આજે આખો સત્સંગ એમ કહે છે કે ભગત જેવા કોઈ જ્ઞાની નથી. કારણ તેમનું ગમે તેટલું માન-અપમાન થાય છે તો પણ તેમને અપમાન લેશમાત્ર લાગતું નથી. (૨૦/૩૮)

❏ સમાપ્ત ❏